

Bereczky László emlékezetére

*„Hát eddig tartott, eddig tartott.
Eltűnnek a földben az arcok,
a szlv-alakúak. A széles csontú
fejeket megszedi a varjú.*

*Kár értünk, évelődő dühünkért,
Kár gyönyörű futótűzünkért,
csillagként forduló eszünkért,
S ezerszer is kár a kezünkért!*

(Ratkó József)

A nagykállói temetőben, Ratkó József sírja közelében nyugszik immár Bereczky László kollégánk, barátunk. Nem ír már többé verébfejú betűivel kéziratokra, katalóguscédulák hátára el nem felejtendő feladatokat, nem gyűjti többé a szinonimákat.

A hatvanas évek elején ismertem meg a Könyvtár-tudományi és Módszertani Központ azóta már lebontott Múzeum utcai épületében. Bereczky László akkor a tudományos és szakkönyvtárak dolgaival foglalkozott, én vidéki járási könyvtárvezetőként dolgoztam. Elképzelései, gondolatai felvillanyoztak, távlatokat nyitottak egy igazi könyvtárat létrehozni vágyó, csaknem pályakezdő – aki akkor voltam – előtt. Életes dolgokról írt, olyanokról, amelyek akkor engem is foglalkoztattak, de távol a tudományos világtól. Éppen az kapott meg írásában, hogy a világ mindenütt egyforma, kérdéseink azonosak, talán az alkalmazás módjai lehetnek különbözőek. „Kisasszony! Inkább foglalkozzék az olvasókkal!” – nevetett fel Laci, palástolta csipkelődően a jóleső érzést, hogy valahol az abaúji végeken is olvassák írását. Később tőle tudtam meg, hogy igényesen írni neki sem volt könnyű, mindig többre és másra vágyott, láttam kézíratait, azok is tükröztek állandó javító, csiszoló szándékát.

Éveken keresztül csak értekezleteken találkoztunk vagy rönkfákkal aládúcolt szobájában beszélgettünk és kávécsészéből kortyolgattuk ami éppen akadt a szeszfélek családjából. Nem szeretett féldécis pohárból inni, mondván, hogy elvész a kezében. Zöld kávécsészéjének színe most is előttem

van. Amikor az *Új Könyvek* felelős szerkesztője lett, minden két hétben olvastuk az éppen esedékes 99 cím ismertetéseit szerte az országban. Akkoriban – talán mindmáig – az tudott a legtöbbet a magyar könyvkiadásról, aki ezt a lapot szerkesztette, olvasta, olvashatta. Barátaim igen sokszor kértek el tőlem egy-egy hétvégére a miskolci városi könyvtárból. Mérnökök, orvosok, tanárok, újságírók dicsérték az ismertetéseket, és csodálták a könyvtárosságot az írott szó becsületéért.

Bereczky László nagyszerű szerkesztő volt, éles szemű, nyíltszívű, minden értékre figyelő, a modernkedő majmolókat mérgesen, indulattal elítélő. Nem kevés indulat lakozott benne, aki egyszer is hallotta kiabálni – merthogy nem ritkán tette –, soha nem feledi magasra emelt hangját. Lett légyen szó egy rossz recenzióról, magyartalan mondatokról, hanyagul odavetett, hiányos idézetekről, tárgyi tévedésekről, vagy éppen a hivatal, a hatalom ostobaságairól – Laci kiabált. Egyszer megkérdeztem tőle, miért teszi: „mert megfulladok, agyvérzést kapok, ha nem mondhatom ki” – válaszolta. Pedig azokban az esztendőekben a KMK egy sziget volt, ott mindig mindent ki lehetett mondani, lehetett vitatkozni is, lehetett busongni a távoli és hazai világ dolgain, a szakma méltánytalanságain. Bereczky Lászlónak a KMK-ban mindig olyan főnökei voltak, akik a tiszta beszédet szerették, s hagyták Lacit puffogni, a butaságokat kicsúfolni. Munkatársait maga válogathatta meg – akkoriban nem mindenütt volt így – s igen jó érzéssel tette. Okos,

művelt fiatalokat gyűjtött maga köré és tanulni sem restelt tőlük.

Az Új Könyvek az ő idejében lett azzá, amiért irigyelték a könyvtárosokat. Különös figyelemmel kísérte a magyar könyvkiadásban a történeti munkákat, az akkor útjára indult tényirodalmat, a népi írók műveit. Sokszor dühöngött a könyvkiadás politikai megfontolásain, a szándékoltan megcsonkított művek és életművek miatt. Már rég nem az Új Könyveknél dolgozott, amikor a rendszerváltó kiadói műhelyekből el kezdtek kijönni azok a művek, amelyeket olyannyira hiányolt: „kisült Isten igazsága” – mondta nem kis elégedettséggel. Rengeteg folyóirat duzzadt mindig a táskájában, s másnap nagy örömmel olvasott fel belőlük passzusokat, azokat leginkább, amik évekkel előbbi duzzogásainak tárgyát képezték. Elégtétel volt számára és igazi öröm. Voltak esztendőik, amikor én csaknem napi kapcsolatban dolgoztam vele, az akkori művelődésügyi minisztérium könyvtári osztályának munkatársaként dolgom volt az Új Könyvekkel, majd később a Könyvtárellátó vezetőjeként pedig különösen. Sajátos munkakapcsolat alakult ki közöttünk, mindig mindketten felkészültünk, jó előre megfogalmaztuk a másik mondanivalóját, s természetesen a saját válaszainkat is. Rövid idő alatt kiderült a játék lényege, s amikor már meg is vallottuk egymásnak, mintha mi sem történt volna, folytattuk. Akkor még nem gondolta egyikünk sem, hogy állást változtatunk. Bereczky László 1985 végén lett a *Könyvtáros* főszerkesztője, én pedig megörököltem az Új Könyveket. Egyikünknek sem volt könnyű dolga: Lacinak Gerő Gyula után kellett lapot csinálnia, könyvtárpolitikát művelnie, nekem pedig az Új Könyvek folyamatosságát megtartani, úgy, ahogyan azt Bereczky László művelte.

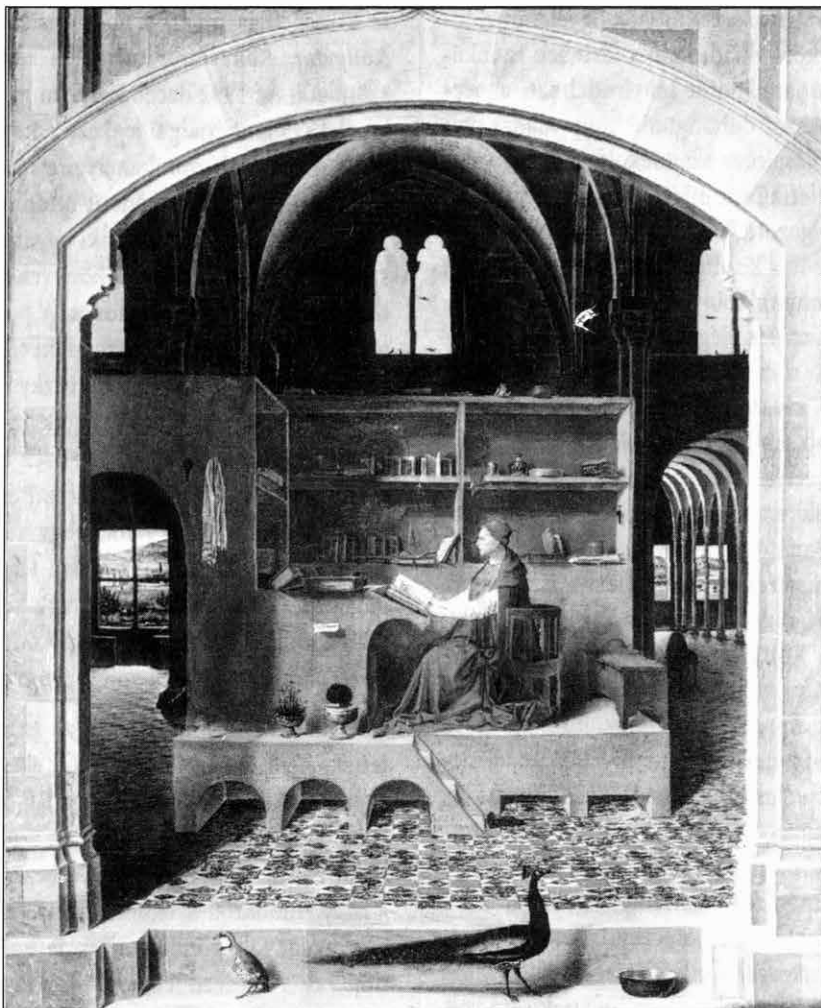
„Így állt össze a szám” olvashattuk minden hónapban a Könyvtáros elején. Szókimondó, sokszor haragos írások voltak ezek, néha még barátai és legjobb kollégái is óvták Lacit az indulatoktól. Ezek az évek nem kedveztek a szakmai lapoknak, a Könyv-

tárosnak sem. Kifogyott alóla a pénz, a lap megszűnt. Laci nyugdíjba ment, s hosszú hónapokat töltött a lap feltámasztásával, fáradhatatlanul kereste a megoldás útjait, s hogy ma létezik a *Könyv*, *Könyvtár*, *Könyvtáros*, nem kis részben neki köszönhető. Az 1992 decemberében megjelent régi-új lapot 1995 januárjáig ő jegyezte, majd végleg nyugdíjba ment. Volt munkahelyeire már nem járt be, csak igen ritkán. Időnként át-átrándult Budajenőre Zircz Pétert meglátogatni, aki ugyancsak magányosan élt, társai a cicák és a könyvek voltak, nagyon hasonlatos volt kettejük sorsa. A polgári családból jött pozsonyi születésű Zircz Péter és a nagykállói módos parasztgazda fia, Bereczky László mindig megértették egymást. Barátságuk az OSZK-ban szövődött és a halálig tartott – a közös gondolkodás és a könyvek tartották össze. Zircz Péter halála után is gondoskodott Laci arról, hogy az elárvult ház a távoli örököszt ne földre omolva várja. Sokan nem gondolták a racionális, a mi mibe kerül elvek alapján gondolkodó Bereczky Lászlóról, hogy a legfőbb belső parancsa a hűség volt – életével bizonyította.

Méltatlanul korán ment el. Akik ismerték és szeretették, nem fogják feledni, akik számára a hőskor egyik, a szakirodalomból ismert figurája, lapozzák fel a régi Könyvtáros számokat, s olvassák el azokat a pályaképeket, amiket Bereczky László rajzolt a nagy elődökről. Ezekből a portrékból nemcsak az interjúalanyok gondolatai ismerhetők meg, bennük van a kérdező lelke is. Mondhatnánk „Okulásul fiamnak”, Bereczky László első kisregényének címével. Nemcsak könyvtáros volt, hanem szépíró is, két kisregény, számos novella őrzi őt és a hagyatékban maradt, most már mindörökre töredék családregény.

Bereczky László hazatért szülőföldjére, az útra indító Nagykálló temetőkertjébe. Nyugodjék békében!

Győri Erzsébet

Részlet Antonello de Messina Szent Jeromos a dolgozószobájában c. képről.
(Szent Jeromosról, a könyvtárosok védőszentjéről a 243. oldalon olvashatnak)